

การเรียนรู้แบบร่วมมือมักจะมีกระบวนการดำเนินงานที่ต้องทำเป็นประจำ เช่น การเขียนรายงาน การเสนอผลงานกลุ่ม การตรวจผลงาน เป็นต้น ในการทำงานที่เป็นกิจวัตร ดังกล่าว ครูควรจัดระเบียบขั้นตอนการทำงาน หรือฝึกฝนให้ผู้เรียนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ เพื่อช่วยให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการที่ใช้ หรือดำเนินการเป็นกิจวัตรในการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้เรียกว่า “Cooperative Learning Scripts” ซึ่งหากสมาชิกกลุ่มปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานจะเกิดเป็นทักษะที่ชำนาญในที่สุด

8. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอน

ครูสามารถนำหลักการของการเรียนรู้แบบร่วมมือไปจัดการเรียนการสอนของตนได้ โดยพยายามจัดกลุ่มการเรียนรู้ให้มีองค์ประกอบให้ครบทั้ง 5 ประการ ดังกล่าวข้างต้น และใช้เทคนิควิธีการต่าง ในการช่วยให้องค์ประกอบทั้ง 5 สัมฤทธิ์ผลโดยทั่วไป การวางแผนบทเรียนและการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือมีประเด็นที่สำคัญดังนี้ (Johnson, Johnson & Holubec. 1994 ; อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี. 2545 : 102-106)

1. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนทั้งทางด้านความรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ

1.2 กำหนดขนาดของกลุ่ม กลุ่มควรมีขนาดเล็ก ประมาณ 3-6 กลุ่ม ขนาด 4 คน จะเป็นขนาดที่เหมาะสมที่สุด

1.3 กำหนดองค์ประกอบของกลุ่ม หมายถึง การจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มซึ่งอาจทำโดยการสุ่มหรือการเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปกลุ่มจะต้องประกอบด้วยสมาชิกที่คละกันในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ ความสามารถ ความถนัด เป็นต้น

1.4 กำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ครูควรมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้ทุกคน และบทบาทหน้าที่นั้น ๆ จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของงาน อันเป็นจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ครูควรจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้อยู่ในลักษณะที่จะต้องพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน บทบาทหน้าที่ในการทำงานเพื่อการเรียนรู้มีจำนวนมาก เช่น บทบาทผู้นำกลุ่ม ผู้สังเกตการณ์ เลขานุการ ผู้เสนองาน ผู้ตรวจสอบผลงาน เป็นต้น

1.5 จัดสถานที่ให้เหมาะสมในการทำงาน และการมีปฏิสัมพันธ์กัน ครูจำเป็นต้องคิดออกแบบการจัดห้องเรียน หรือสถานที่ที่จะใช้ในการเรียนรู้ให้เอื้อและสะดวกต่อการทำงานของกลุ่ม

1.6 จัดสาระ วัสดุ หรืองานที่ให้ผู้เรียนทำวิเคราะห์สาระงาน หรือวัสดุที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และจัดแบ่ง หรืองานในลักษณะที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนในการช่วยกลุ่ม และพึ่งพากันในการเรียนรู้

2. ด้านการสอน

ครูควรมีการเตรียมกลุ่มเพื่อการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

2.1 อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับงานของกลุ่ม ครูควรอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน เหตุผลในการดำเนินการต่าง ๆ รายละเอียดของงาน และขั้นตอนในการทำงาน

2.2 อธิบายเกณฑ์การประเมินผลงาน ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจตรงกันว่า ความสำเร็จของงานอยู่ตรงไหน งานที่คาดหวังจะมีลักษณะอย่างไร เกณฑ์ที่จะใช้ในการวัดความสำเร็จของงานคืออะไร

2.3 อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการของการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน ครูควรอธิบายเกณฑ์ระเบียบ กติกา บทบาทหน้าที่ และระบบการให้รางวัล หรือประโยชน์ที่กลุ่มจะได้รับในการร่วมมือกันเรียนรู้

2.4 อธิบายว่าวิธีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่ม

2.5 อธิบายถึงความสำคัญ และวิธีการในการตรวจสอบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย เช่น การสุ่มเรียกชื่อผู้เสนอผลงาน การทดสอบ การตรวจสอบ เป็นต้น

2.6 ชี้แจงพฤติกรรมที่คาดหวัง หากครูชี้แจงผู้เรียนให้ ใ้รู้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง จะช่วยให้ผู้เรียน ู้ความคาดหวังที่มีต่อตนและจะพยายามแสดงพฤติกรรมนั้น

3. ด้านการควบคุมกำกับและการช่วยเหลือกลุ่ม

3.1 ดูแลให้สมาชิกกลุ่มมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด

3.2 สังเกตการณ์การทำงานร่วมกันของกลุ่ม ตรวจสอบว่าสมาชิกกลุ่มมีความเข้าใจในงาน หรือบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกให้ข้อมูลป้อนกลับให้แรงเสริม และบันทึกข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของกลุ่ม

3.3 เข้าไปช่วยเหลือกลุ่มตามความเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานและการทำงาน เมื่อพบว่ากลุ่มต้องการความช่วยเหลือ ครูสามารถเข้าไปชี้แจง สอนซ้ำ หรือให้ความ ช่วยเหลืออื่น ๆ

4. ด้านการประเมินผล และวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้

4.1 ประเมินผลการเรียนรู้ ครูประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

4.2 วิเคราะห์กระบวนการทำงาน และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานของกลุ่ม และพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสเรียนรู้ที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่ม

9. เทคนิคการเรียนรู้โดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีรูปแบบการสอนที่หลากหลาย นักการศึกษาและนักจิตวิทยาพยายามคัดเลือกรูปแบบการสอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่นำไปใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เทคนิคที่นำมาใช้ในการเรียนแบบร่วมมือมีหลายวิธีด้วยกัน (วัฒนาพร ระวังทุกข์. 2542 : 40-44) ได้แนะนำไว้ ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือแบบสะสมความรู้ (Jigsaw) เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความมือและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เทคนิคนี้กันมากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย ขั้นตอนของกิจกรรมประกอบด้วย

1.1 ครูแบ่งเนื้อหาที่เรียนออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้เท่ากับจำนวนสมาชิกกลุ่ม

1.2 จัดกลุ่มผู้เรียนให้มีความสามารถคล้ายกัน เรียกว่า กลุ่มบ้าน (Home Group) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนศึกษาค้นคว้าหัวข้อที่ต่างกัน

1.3 ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน เพื่อทำงานและศึกษาร่วมกัน ในหัวข้อดังกล่าวเรียกว่า “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” (Expert Group)

1.4 สมาชิกทุกคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มเดิมของตน ผลัดกันอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ

1.5 ครูทดสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนรายบุคคล

2. การเรียนแบบร่วมมือแบบสะสมความรู้ (Jigsaw II) เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นจากเทคนิคเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมช่วยกันฟังพากันในกลุ่มมากขึ้น กระบวนการของการเรียนแบบร่วมมือแบบสะสมความรู้ 2 เหมือนเดิมทุกประการแต่ในช่วงของการประเมินผล ครูจะนำคะแนนทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนน กลุ่มที่ได้

คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะคิดประกาศไว้ในป้ายประกาศหน้าห้อง

3. การเรียนแบบร่วมมือโดยการแข่งขันเป็นกลุ่ม (Teams Games – Tournaments) หรือ (TGT) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนจุดประสงค์ที่ต้องให้กลุ่มศึกษาประเด็น หรือปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียว หรือคำตอบที่ถูกต้องที่ชัดเจน เช่น การคำนวณ ทางคณิตศาสตร์ การใช้ภาษา ภูมิศาสตร์และทักษะการใช้แผนที่ และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ ขั้นตอนของกิจกรรมประกอบด้วย

3.1 ครูนำเสนอบทเรียนหรือข้อความใหม่แก่ผู้เรียน โดยอาจจะนำเสนอด้วยสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ หรือใช้การอภิปรายทั้งห้องเรียน โดยครูเป็นผู้ดำเนินการ

3.2 แบ่งกลุ่มนักเรียน โดยจัดให้ละความสามารถและเพศ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน กลุ่มเหล่านี้จะศึกษาทบทวนเนื้อหาข้อความที่ครูนำเสนอสมาชิกที่มีความสามารถสูงกว่าจะช่วยเหลือสมาชิกที่มีความสามารถน้อยกว่า เพื่อเตรียมกลุ่มสำหรับแข่งขันในช่วงท้ายสัปดาห์ หรือท้ายบทเรียน

3.3 จัดการแข่งขัน โดยจัดโต๊ะแข่งขัน และทีมแข่งขันที่มีตัวแทนของแต่ละกลุ่มที่มีความสามารถใกล้เคียงกันมาร่วมแข่งขันกันตามรูปแบบ และกติกาที่กำหนด ข้อคำถามที่ใช้ในการแข่งขันจะเป็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว และมีการฝึกฝนเตรียมพร้อมในกลุ่มมาแล้ว ควรให้ทุกโต๊ะแข่งขันพร้อมกัน

3.4 ให้ค่าคะแนนการแข่งขัน โดยจัดลำดับคะแนน ผลการแข่งขันในแต่ละโต๊ะแล้วผู้เล่นจะกลับเข้ากลุ่มเดิม (Study Group) ของตน

3.5 นำคะแนนการแข่งขันของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับรางวัล

4. การเรียนแบบร่วมมือ (Student Teams and Achievement Division) หรือ STAD เทคนิคนี้ได้พัฒนาเพิ่มเติมจาก TGT แต่จะใช้ในการทดสอบรายบุคคลแทนการแข่งขันมีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้

4.1 ครูนำเสนอประเด็น หรือเนื้อหาใหม่ โดยอาจนำเสนอด้วยสื่อที่น่าสนใจ ใช้การสอน โดยตรง หรือตั้งประเด็นให้ผู้เรียนอภิปราย จัดผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 ให้สมาชิกมีความสามารถละกันมีทั้งความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ

4.2 แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาทบทวนเนื้อหาที่ครูนำเสนอจนเข้าใจ

4.3 ผู้เรียนในกลุ่มทำแบบทดสอบ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา

ที่เรียน

4.4 ตรวจสอบคำตอบของผู้เรียน นำคะแนนของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

4.5 กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุดจะได้รับคำชมเชย โดยอาจตีพิมพ์ประกาศไว้ที่บอร์ดหรือป้ายของห้องเรียน

5. การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยเหลือรายบุคคล (Team Assisted Individualization หรือ TAI) กิจกรรมนี้เน้นการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลมากกว่าการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่ม เหมาะสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ การจัดกลุ่มของผู้เรียนจะคล้ายกับเทคนิค STAD หรือ TGT แต่ในเทคนิคนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้และทำงานตามระดับความสามารถของตน ทำเมื่องานในส่วนของตนเสร็จแล้วจึงจะไปจับคู่หรือเข้ากลุ่มทำงาน ขั้นตอนของกิจกรรมประกอบด้วย

5.1 จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แบบละความสามารถกลุ่มละ 2-4 คน

5.2 ผู้เรียนทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้วหรือศึกษา ประเด็น/เนื้อหาใหม่ โดยการอภิปราย สรุปข้อความรู้ หรือถามตอบ

5.3 ผู้เรียนแต่ละคนจะทำใบงานที่ 1 แล้วจับคู่กันภายในกลุ่มของตน เพื่อแลกเปลี่ยนกันตรวจใบงานที่ 1 เพื่อความถูกต้อง อธิบายข้อสงสัย และคู่พิชิตผลของกลุ่มตนเอง หากผู้เรียนผู้ใดทำใบงาน ได้ถูกต้องร้อยละ 75 ขึ้นไป ให้ผู้เรียนทั้งคู่ทำใบงานชุดที่ 2 แต่หากคนใดคนหนึ่งหรือทั้งคู่ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 75 ให้ผู้เรียนทั้งคู่ทำงานงานชุดที่ 3 หรือ 4 จนกว่าจะทำได้ถูกต้องร้อยละ 75 ขึ้นไป จึงจะผ่านได้

5.4 ผู้เรียนทุกคนทำการทดสอบ

5.5 นำคะแนนผลการสอบของแต่ละบุคคลมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม หรือใช้คะแนนเฉลี่ย

5.6 กลุ่มที่ได้รับคะแนนสูงสุดได้รับรางวัลหรือตีพิมพ์ประกาศชมเชย

6. การเรียนแบบร่วมมือแบบศึกษาภายในกลุ่ม (Group Investigation หรือ GI) เป็นเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือที่สำคัญเทคนิคหนึ่ง เป็นการจับกลุ่มผู้เรียนเพื่อเตรียมการทำงานที่ครอบคลุมหมาย ก่อนใช้เทคนิคครูควรฝึกทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เรียนก่อน เทคนิคนี้เหมาะสำหรับการสืบค้นความรู้ หรือแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบในประเด็นหรือหัวข้อที่สนใจ เช่น การเรียนในวิชาชีววิทยา หรือสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนการเรียนประกอบด้วย

6.1 ครูและผู้เรียนร่วมอภิปราย ทบทวนเนื้อหาหรือประเด็นที่กำหนด

6.2 แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ความสะดวกสามารถกลุ่มละ 2 - 4 คน

6.3 แบ่งเรื่องที่จะศึกษาเป็นหัวข้อย่อย แต่ละหัวข้อจะเป็นใบงานที่

1,2,3 เป็นต้น

6.4 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกทำงานหนึ่งหัวข้อ (ใบงานเพียงใบเดียว) โดยให้นักเรียนที่อ่อนในกลุ่มเลือกหัวข้อที่จะศึกษาก่อน หรืออาจจะให้ผู้เรียนในกลุ่มแบ่งกันคำตอบตามใบงานแล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์

6.5 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเรื่องจากใบงานที่ศึกษาจนเป็นที่เข้าใจของทุกคนในกลุ่ม

6.6 ให้แต่ละกลุ่มรายงานผลการศึกษา โดยเริ่มจากกลุ่มที่ทำใบงานที่ 1 จนถึงใบงานสุดท้ายแล้วชมเชยกลุ่มที่ทำงานถูกต้องทั้งหมด

7. การเรียนแบบร่วมมือแบบการเรียนรู้ด้วยกัน (Learning Together หรือ LT) วิธีการนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการสอนวิชา โจทย์ปัญหา การคำนวณหรือการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

7.1 ครูและนักเรียนอภิปราย สรุปเนื้อหาที่เรียนในคาบที่แล้ว

7.2 แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มความสะดวกสามารถกัน กลุ่มละ 4 - 5 คน

7.3 ครูแจกใบงานกลุ่มละ 1 แผ่น

7.4 แบ่งหน้าที่ของผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่ม

7.5 แต่ละกลุ่มส่งกระดาษคำตอบเพียงแผ่นเดียว แต่ละกลุ่มส่งงาน 1 ชิ้น ผลงานที่เสร็จแล้วเป็นผลงานที่ทุกคนยอมรับ ซึ่งทุกคนในกลุ่มจะได้คะแนนเท่ากัน

7.6 ตัดประกาศชมเชยกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด

8. การเรียนแบบร่วมมือแบบอภิปราย (Number Heads Together) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ ขั้นตอนของการเรียนประกอบด้วย

8.1 เตรียมประเด็นปัญหา / ข้อคำถามที่จะให้ผู้เรียนศึกษา

8.2 แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 คน ประกอบด้วยผู้เรียนเก่งหนึ่งคน ปานกลางสองคน และผู้เรียนที่อ่อนหนึ่งคน แต่ละคนมีหมายเลขประจำตัว

8.3 ถามคำถาม / มอบหมายงานให้ทำ

8.4 ให้ผู้เรียนอภิปรายในกลุ่มย่อยจนมั่นใจว่าสมาชิกในกลุ่มทุกคน

เข้าใจคำตอบ

8.5 ครูถามคำถามในประเด็นที่กำหนด โดยเรียกหมายเลขประจำตัวคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตอบ

8.6 ให้คำชมเชยกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องมากที่สุด ผู้เรียนทุกคนตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถามที่ตนและกลุ่มร่วมกันศึกษาซักถามทำความเข้าใจข้อคำถามจนกระจ่างชัดเจน

จากการศึกษารูปแบบการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบต่าง ๆ มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกันออกไป แต่ผู้วิจัยเห็นว่า การเรียนแบบร่วมมือแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (STAD) เหมาะสำหรับนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นความสำคัญของการเรียนเป็นกลุ่ม การช่วยเหลือกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด ค้นคว้า ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองเป็นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน และทำให้เห็นคุณค่าของการร่วมมือกัน ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานกับการเรียน ไม่น่าเบื่อ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีความสามารถต่างกัน มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน สมาชิกในกลุ่มต้องรับผิดชอบงานร่วมกัน มีการทบทวนเนื้อหาสาระเดิม การทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีเจตคติต่อวิชาภาษาไทยดีขึ้น

10. บทบาทของครูและนักเรียนในการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD

การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือครูและนักเรียนต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตัวเอง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

10.1 บทบาทของครู

สุพล วงสินธุ์ (2543 : 11 - 12) ได้กล่าวถึง บทบาทครูในการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่ม (โดยปกติประมาณ 2 - 6 คนต่อกลุ่ม) และลักษณะของกลุ่มที่ลดความสามารถในกลุ่มจะต้องมีทั้งผู้เรียนดี ปานกลาง และเรียนอ่อนปะปนกัน
2. อำนวยความสะดวกในการนั่งของสมาชิกเพื่อการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพและการติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม
3. การชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจวิธีการ และกฎกติกาในการทำงานร่วมกันในกลุ่ม

4. การสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน โดยให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนให้ชัดเจน

5. การให้คำปรึกษาของทุกกลุ่มย่อย และการติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม

6. การยกย่อง ให้รางวัล และการให้คำชมเชยเมื่อการทำงานในกลุ่มประสบความสำเร็จ

7. การกำหนดเวลาในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

10.2 บทบาทของนักเรียน

วัตินาพร ระวังบุทช์ (2542 : 39 - 40) ได้อธิบายบทบาทของนักเรียนในเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

1. ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย

2. ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง สมาชิกคนหนึ่งจะทำหน้าที่ประสานงาน คนหนึ่งจะทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วนสมาชิกที่เหลือทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมทีม สมาชิกทุกคนต้องได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ

3. ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกกลุ่มทุกคน

4. รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ผู้เรียนจะร่วมกันทำกิจกรรม กำหนดเป้าหมายของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้และวัสดุอุปกรณ์ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ดูแลกัน ให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ และช่วยกันควบคุมเวลาในการทำงาน

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ครูและนักเรียนมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน แต่ครูและนักเรียนก็มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กล่าวคือ ครูผู้สอนมีบทบาทและหน้าที่อำนวยความสะดวก และสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ตลอดจนสร้างแรงจูงใจและเสริมแรง ให้ผู้เรียนด้วย ส่วนนักเรียนก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคนที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้กิจกรรมของกลุ่มบรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จ

ความพึงพอใจ

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมาย แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องมาเสนอไว้ ดังนี้

1. ความหมายของความพึงพอใจ

อารีย์ พันธุ์ณี (2534 : 49) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่มีต่อการปฏิบัติงาน คือ รู้สึกชอบ รัก พอใจ หรือเจตคติที่ดีต่องาน ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุ และด้านจิตใจ เป็นความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับความสำเร็จตามต้องการหรือแรงจูงใจ

วงศ์เดือน มีทรัพย์ (2547 : 35) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจชอบใจในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2541 : 115) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นเกี่ยวกับการให้บริการ ดังนั้นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการให้ผู้นมาใช้บริการเกิดความพึงพอใจ

สรรพสิริ เขียมสะอาด (2547 : 53) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติ ความชอบหรือความไม่ชอบที่มีต่อสิ่งเร้าในด้านต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ ความรู้สึกพอใจเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ตนต้องการทราบหรือเป็นไปตามเป้าหมายที่ตนต้องการ

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2541 : 110) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในเชิงจิตวิทยาไว้ว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึงทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของผู้ทำงานได้น้อยลง หากมีความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน และความเครียดนั้นมีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องหาวิธีสนองความต้องการ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ความเครียดก็จะลดลงหรืออาจหมดไปทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานได้

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกนึกคิดที่แต่ละบุคคลแสดงออกมาในเชิงบวกต่อการทำงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้น ๆ ได้ทั้งด้านวัตถุและทางจิตใจ เป็นผลของการทำงานที่ออกมาเป็นที่น่าพอใจต่อผู้ปฏิบัติงาน

2. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ หรือเจตคติเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงได้ดี ซึ่งอาจเป็นวัตถุหรือสภาวะการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องนำจิตใจให้งานนั้นประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ประสาธ อิศรปริดา (2547 : 177 – 178) กล่าวว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ข้อเท็จจริง หรือสัจกับเกี่ยวกับสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Tendency Component) ความรู้สึก ความไม่พอใจ ชอบ ไม่ชอบ
3. องค์ประกอบด้านแนวโน้มการกระทำ (Action Tendency Component)

วัลยา บุตรดี (2531 : 12) ได้กล่าวถึง สิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องกระตุ้นเพื่อให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้

 1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (Material Inducement) ได้แก่ เงินทอง สิ่งของ หรือสถานะทางกายที่มีให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งจูงใจที่ไม่ใช่วัตถุ (Personal Nonmaterial Opportunities) เกียรติภูมิ การใช้สิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่น
 2. สภาพทางกายที่พึงปรารถนา (Desirable Physical Condition) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงาน ความพร้อมของเครื่องมือ
 3. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (Ideal Benefaction) หมายถึง การสนองความต้องการในด้านความภาคภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ การแสดงความภาคภูมิใจต่อองค์กรของตน
 4. ความดึงดูดทางสังคม (Associations Attractive) หมายถึง การมีความสัมพันธ์ของบุคคลในหน่วยงาน การอยู่ร่วมกัน ความมั่นคงทางสังคม จะเป็นหลักประกันในการทำงาน
 5. การปรับทัศนคติและสภาพของงานให้เหมาะกับบุคคล (Opportunity Of Enlarged Participation) คือ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานจะทำให้เขาเป็นผู้มีความสำคัญในหน่วยงาน จะทำให้บุคคลมีกำลังใจในการทำงานนั้น

สรุปได้ว่า สิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจมีทั้งที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ สภาพที่ทางกายปรารถนาและสภาพทางสังคม

บริบทของโรงเรียนนาฏพิทยาคม

สภาพทั่วไป

โรงเรียนนาฏพิทยาคม ตั้งอยู่เลขที่ 15 หมู่ที่ 15 บ้านเหล่าหมากคำ ตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนนักเรียน 498 คน มีข้าราชการครู 22 คน นักการภารโรง 2 คน มีขอบเขตพื้นที่การให้บริการจำนวน 7 หมู่บ้าน คือ บ้านสะเดาหวาน หมู่ที่ 7 ตำบลนาฏ บ้านเหล่าหมากคำ หมู่ที่ 4 บ้านแปลงโนนกระยอม หมู่ที่ 5 บ้านนาฏ หมู่ที่ 9 บ้านสระบัว หมู่ที่ 6 บ้านหนองเหล่า หมู่ที่ 10 และบ้านดงยาง หมู่ที่ 7 ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 90 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ศุภวรรณ เล็กวิไล (2539 : 86) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม จำนวน 84 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 42 คน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความเห็นว่าการเรียนแบบร่วมมือให้ประโยชน์มาก

อารีย์ วาสน์อานวย (2545 : 89) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ตามแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอัสสัมชัญ ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 แบบฝึก ใช้เวลาในการทดลองแบบฝึกละ 3 คาบเรียนๆ ละ 50 นาที ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ

เปรมฤดี พิมพ์เวิน (2549 : 109) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของบทเรียนคือ 91.27/95.33 ความสามารถในการอ่านของ

นักเรียนกลุ่มที่ใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่าความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มที่ไม่ใช้บทเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เปรมฤดี บัตรศิริมงคล (2550 : 76) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกการอ่านเพื่อการสื่อสารจากเอกสารจริง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ และเพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม และแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน ด้วยการให้นักเรียนฝึกอ่านโดยใช้แบบฝึกหัดการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 12 บท ใช้เวลาในการทดลอง 24 คาบ รวม 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ได้แบบฝึกการอ่านเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 75.31/74.51 ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนมีเจตคติต่อกิจกรรมและแบบฝึกการอ่านอยู่ในระดับสูง

นันทพร คชศิริพงษ์ (2540 : 78-80) ได้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนที่ใช้แบบฝึกหัดมีเกมประกอบและจากการสอนที่ใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคงทนการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังจากการสอน 3 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

นิโคลด์ (Nichols. 1994 : 460A) ได้วิจัยประสิทธิภาพโครงสร้างของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิค STAD กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนเรขาคณิตจำนวน 81 คน สุ่มเข้ากลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้และสอนปกติโดยการบรรยาย ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมมีผลสัมฤทธิ์สูง

มีกินส์ (Meekins. 1987 : 421) ได้วิจัยผลของการใช้เทคนิคการเรียนรู้เป็นทีมแบบ STAD ที่มีต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการยอมรับทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเรียน จำนวน 55 คน ใช้เวลาในการศึกษา 18 วัน พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ STAD มีความก้าวหน้าทางวิชาการสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลอเรย์ (Lawrey. 1978 : 65) ได้วิจัยผลการใช้แบบฝึกทักษะกับนักเรียนระดับ 1 ถึงระดับ 3 จำนวน 87 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะมีคะแนนการทดสอบหลังการทำแบบฝึกมากกว่าคะแนนก่อนทำแบบฝึก และนักเรียนทำแบบทดสอบหลังจากฝึกทักษะแล้วได้ถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 89.8 นั่นคือ แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

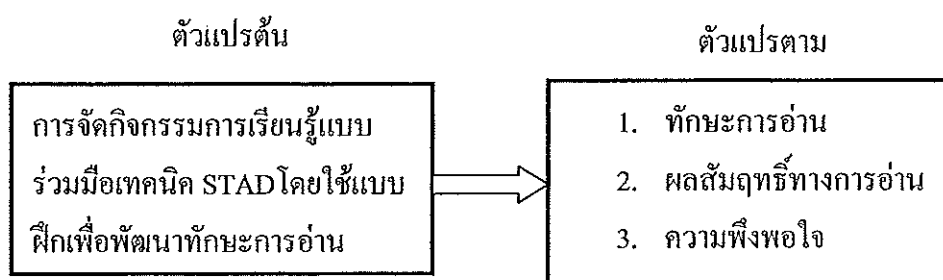
เชน (Chen. 2003 : 78) ได้วิจัยผลการใช้แบบฝึกของครูและการสอนในชั้นก่อนอ่านที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนในชั้นก่อนอ่านถูกออกแบบมาเพื่อสร้างความสนใจสร้างพื้นฐานความรู้ ทำให้ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนและประสบการณ์ก่อนการอ่าน ในการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต, บทเรียนจากเทป, การสัมภาษณ์และการอ่านผลการวิจัย พบว่า การสร้างความสนใจและการสร้างความรู้ในชั้นก่อนอ่านโดยการเรียงลำดับก่อนหลังซึ่งเชื่อมโยงระหว่างหนังสือและประสบการณ์ของผู้เรียน การใช้แบบฝึกขั้นก่อนการอ่าน โดยการตั้งวัตถุประสงค์ของการอ่านช่วยให้นักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเข้าใจมากยิ่งขึ้น และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านดีขึ้น

บอลฟาเกิท (Balfakih. 2003 : 98) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการแบ่งกลุ่มเป็น ทีมของนักเรียน (STAD) สำหรับการสอนวิชาเคมี ในโรงเรียนชั้นสูง ของสหรัฐอเมริกา โดยใช้อารมณ์เรตส์ โดยใช้รูปแบบของการวิจัยจากการสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่ม ในการปฏิบัติการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า การจัดการเรียน โดยมีการแบ่งกลุ่ม ของนักเรียน (STAD) ทำให้นักเรียนปรับปรุงในเรื่องการเรียนของตนเอง และยังมีพัฒนาด้าน ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งการแบ่งกลุ่มการเรียนแบบนี้ทำให้เกิดประสิทธิภาพ ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนและยังเกิดความชำนาญในการปฏิบัติทำให้ประสบผลสำเร็จ ในการทดลอง

จากการศึกษาทั้งงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศสรุปได้ว่าแบบฝึกมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนในด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการจับใจความ และแบบฝึกทักษะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะมีคะแนนการทดสอบหลังการทำแบบฝึกทักษะมากกว่าคะแนนก่อนทำแบบฝึกทักษะ แบบฝึกทักษะเป็นสื่อที่มีหลักการสร้างคำเนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ซึ่งจะทำการพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย